

Kudy od Říma?

Svůj výkřik „Pryč od Říma!“ myslím vážně a znovu a znovu jej opakuji. Mé přesvědčení, že jsme zakořeněni ve způsobech římskokatolického myšlení, se mi stále vrací. Přestože jsme daleko svým zřízením, původem a připomínanou historií, používáme východiska papežské církve. V pohledu na kazatele, na manželství, na správu církve, práva a povinnosti správců, na autoritu, které se domníváme a dožadujeme.

Je to jako s dětmi, které na svých rodičích vidí leccjaké chyby, zaříkají se, že se jim vyhnou a pak je statečně opakují. Nemají-li schopnost otevřeného rozhovoru se svými současníky a přáteli, ve kterém by se bezpečně mohli vidět v zorném úhlu laskavé kritiky, kopírují rodičovské chyby a prohlubují je přímo osudově. Jestli něco chybí současnosti, tak je to paměť. Rozložená akta minulosti, svobodně nahlížené stránky dějin. A také ochota se té paměti vystavit na milost a nemilost. Děláme milosrdnou paměť, protože se milosti nedovoláváme u Boha. A proto současní a minulí politikové nevidí žádné své chyby, nedovedou konat pokání, tedy měnit své a veřejné myšlení. Neustále se opakují stupidní kampaně, jednou se hází slovy jindy vajíčky. Naprostá neschopnost velkých i malých politiků přiznat svoje chyby, omlouvat se za ně a hledat východiska, nás vrhají do dalších a dalších chyb a selhání. Je to prostě příklad, ve kterém žijeme, a proto jej už pomalu považujeme za normál. Ale opakují jej jak pohané, tak křesťané.

Inu, tak i reformovaní křesťané opakují chyby své římské církevní matky. „A v čem?!“ ptáme se udiveně my nejevangelikálnější evangelíci... Třeba v představě práva vykonávat určitou moc nad svědomím lidí. Dokonce jsem si vyřezali do erbu „církevní kázeň“ s vědomím, že tak navazujeme na to nejlepší z dějin české reformace. Přitom je to provozování kázně jedním karambolem za druhým. A na vině je předsudek, strnulé vidění pojmu, které je když ne římské, tak politické. To, že za církev nemluví nevolený biskup či inkvizitor, ale volený kolektiv, to nemění nic na důsledcích. Řešíme druhým život, rozhodujeme o nich namísto toho, abychom je doprovázeli. Vyslovujeme se „jménem církve“ namísto, abychom vystupovali jako bratři a sestry – což evangelium ostatně předpokládá (Matoušovo evangelium 18, 15nn).

Co je tedy kázeň? Řecké slovo *elegcho* se chápe především jako *vynést na světlo denní, usvědčit někoho, kárat či napomínat*. Což především znamená schopnost vést rozhovor, argumentovat a dokládat fakta. Toto slovo je směle používáno v Novém Zákoně¹ především v pastorálních epištolách. Znamená vést poučenou diskusi v mezích rozhovoru - tedy s právem, aby se ten druhý rozhodoval podle svého svědomí na základě nesporných skutečností.

1 Je mnoho těch, kteří se nepodřizují, vedou prázdné řeči a svádějí lidi: jsou to hlavně ti, kteří lpí na obřízce. 11Těm je třeba zavřít ústa. Pro hanebný zisk učí tomu, co se nepatří, a rozvracejí tím celé rodiny. 12Jeden z nich, jejich vlastní prorok, řekl: 'Křesťané jsou sami lháři, zlá zvířata, lenivá břicha.' 13A je to pravdivé svědectví. Proto je přísně kárej, aby měli zdravou víru 14a nedrželi se židovských bájí a příkazů lidí, kteří se odvracejí od pravdy. 15Čistým je všechno čisté. Ale poskvřeným a nevěřícím nic není čisté. Jak jejich rozum, tak jejich svědomí jsou poskvřeny. 16Prohlašují, že znají Boha, avšak svým jednáním to popírají. Jsou odporní, neposlušní a neschopni jakéhokoli dobrého skutku. Dopis Titovi 1, 10-16

7Neboť biskup má být bezúhonný jako správce Božího domu. Nemá být nadutý, zlostný, pijan, rváč, ziskuchtivý.

8Má být pohostinný, dobrý, rozvážný, spravedlivý, zbožný, zdrženlivý, 9pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce. Dopis Titovi 1, 9

11Ukázala se Boží milost, která přináší spásu všem lidem 12a vychovává nás k tomu, abychom se zřekli bezbožnosti a světských vášní, žili rozumně, spravedlivě a zbožně v tomto věku 13a očekávali blažené splnění naděje a příchod slávy velikého Boha a našeho Spasitele Ježíše Krista. 14On se za nás obětoval, aby nás vykoupil ze všeho hříchu a posvětil za svůj vlastní lid, horlivý v dobrých skutcích. 15Tak mluv, napomínej a přesvědčuj se vším důrazem. Nikdo ať tebou nepohrdá. Dopis Titovi 2, 11- 15

Přísnost kárání může být chápána jako velmi otevřený rozhovor, silný výklad Bible. Kdo neumí vykládat Bibli, potřebuje pendrek. Komu nestačí Bible a její mocné slovo, potřebuje moc úřadu a kázeňský řád. Ale pak vypadá církev tak, jak vypadá.

Samozřejmě, že si někteří členové vezmou bratry a sestry – tedy církve za rukojmí svých nálad a nekalých praktik. Cožpak nejsme ve světě, ve kterém se dá všechno zaplatit? Jsou členové církve, kteří s druhými nežijí, nemodlí se a nenesou bolesti. Radši se jejich úlety a záležitosti přecházejí s představou, že když nevíme, co s tím, je lepší mlčet. To je výraz nejistoty. Vyprazdňuje se tím moc evangelia. Pak je to našem kázání krasořečněním bez významu a dopadu. Strach z kárání, z nároků evangelia se rozplývá ve tlachání, že jsme si všichni rovni, že se musíme snést taková, jací jsme. To zaklínadlo „taková, jací jsme“ je v církvi velice živé a skrývá se v něm falešná ohleduplnost, neochota jít do diskuse, nezáměr ostře definovat svoje názory. Pán nás bez předsudků přijal jako lidské trosky. Ale co nás opravňuje v představě, že Pán Bůh má tak široké srdce, že je mu jedno, co si kdo dělá a myslí? Tak to přece není! Pán Bůh má na nás určité nároky a vychovává nás náročně ².

Ptala se dcerka po čtení Matoušovy sedmé kapitoly: „Tatínku, jak asi vypadá ten *Mocmaj*?“ A na nechápavý výraz rodiče dodala: „Vždyť je tam napsáno, že učil jako *mocmaje*!“ Skutečnost je taková, že nám chybí víra v dostatečnost, dosah a eleganci silného Slova Božího. Proto si pomáháme, jak můžeme. ³ Biblické verše plácáme hlava nehlava a představujeme si, že je to „vhod i nevhod“ přičemž to znamená, že je silné Slovo použito tam, kde je třeba, kde to odpovídá pravdě.

Je únavné odpovídat církevní autoritě, že se nevyprazdňuje obsah kázně, pokud se chápe jinak a pokud se o ní diskutuje. Pokud je však nutné přijmout „kázeň“ tak, jak je to v řádu nejpravější evangelikální církve, a brát jej jako jediný výklad Písma svatého, zavání to Římem, stranictvím sekt a nemá to s evangeliem nic společného.

Bible je ale přece knihou o životě. Kdo v ní neumí najít Slovo života, vymýšlí novodobé Talmudy. Kdo Slovo hledá, mluví o životě a dělá veřejnou prevenci úletům. A když si někdo namíří veřejně mimo Krista, pak je třeba co nejdříve vést veřejný rozhovor o podstatě věci ⁴. Měsíce pokoutních debat s kazatelem a staršovstvem bývají naplněny neoficiální diskusí, která vytváří ve společenství zbytečnou opozici. Co nejdříve se musí jít se vším ven a nestránit jedincům ⁵.

Síla slova pravdy a otevřenosti má i dopad na nevěřící. Oni se orientují podle pravdivosti našeho myšlení a jednání. A velice rychle prohlédnou prázdnou komedii pobožnosti. Naopak, v církvi, kde se mohou objevit názory a vede se o nich diskuse, je dobře a svobodně ⁶.

2 4Ještě jste v zápase s hříchem nemuseli prolít svou krev. 5Což jste zapomněli na slova, jimiž vás Bůh povzbuzuje jako své syny: 'Synu můj, podrobuj se kázní Páně a neklesej na mysl, když tě kárá. 6Koho Pán miluje, toho přísně vychovává, a trestá každého, koho přijímá za syna.' Židům 12, 4nn

3 1Před Bohem a Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, tě zapřísahám pro jeho příchod a jeho království: 2Hlásej slovo Boží, ať přijdeš vhod či nevhod, usvědčuj, domlouvej, napomínej v trpělivém vyučování. 3Neboť přijde doba, kdy lidé nesnesou zdravé učení, a podle svých choutek si seženu učitele, kteří by vyhověli jejich přáním. 2.Timoteovi 4, 2

4 19Stížnost proti starším nepřijímej, leda na základě výpovědi dvou nebo tří svědků. 20Ty, kteří hřeší, kárej přede všemi, aby se báli i ostatní. 21Zapřísahám tě před Bohem a Kristem Ježíšem a před vyvolenými anděly, abys takto postupoval bez předpojatosti a nikomu nestránil. 1. Timoteovi 5, 19-20

5 8Jestliže tedy zachováváte královský zákon, jak je napsán v Písmu: 'Milovati budeš bližního svého jako sám sebe,' dobře činíte. 9Jestliže však někomu stráníte, dopouštíte se hříchu a zákon vás usvědčuje z přestoupení. 10Kdo by totiž zachoval celý zákon, a jen v jednom přikázání klopýtl, provinil se proti všem. Jakubova epištola 2, 8-9

6 24Budou-li všichni mluvit prorocky a přijde tam člověk nevěřící nebo nezasvěcený, bude vším, co slyší, souzen a

Manželství

Zatímco debatujeme o formách uzavření sňatku v naší církvi, vynořují se daleko zásadnější otázky: V čem je jiné manželství snoubenců, na něž nepoložíme svoje ruce oproti tomu, na které vložíme své ruce? Co se děje při požehnání? V čem je modlitba za požehnání jiná od vložených rukou s požehnáním? Co je to manželství – svátost, posvětenina? Nebo jde o svatost jedinců, kteří do manželství vstupují. Nebo o Boha, který posvěcuje manželství a jeho děti? ⁷ V čem se liší manželská láska, kterou si slibují lidé i jinde, od křesťanské lásky, kterou citujeme ve svých formulářích. Může být manželství dostatečně křesťanské, když je uzavřeno jen před úředníkem samosprávy? Může být svědectvím o Kristu a jeho vztahu k církvi i nevyrovnané manželství věřícího s nevěřícím? ⁸

Musíme se ptát i starosmluvně: Jsme na tom jako Izrael a je naší jedinou možností uzavřenost řad? Je naším nebezpečím to, co bylo pro Izrael v době putování – míchání s jinými národy s důsledkem modlářství? Jaké bylo manželství, kterému Kristus přidal vína a proč hosty neposlal domů a manželství nepřidal něco jiného (peněz do začátku)?

A musíme se ptát také prakticky: Co je naším motivem k přísnému zamezení smíšených sňatků? Je to strach? A z čeho je ten strach? Chceme tím zabránit přílišnému rozšíření smíšených sňatků? Chceme zastavit zesvětštění církve? A proč církev nechce oddávat nevěřící? Že je neznáme a není žádný hlubší důvod pro sňatek v církvi? Nechceme být státním či lidovým oddávacím ústavem? Proč se zadívala děvčata jinam, když máme tak skvělé akce pro mládež a teologii, která jen drnčí napětím pravdy? Proč kluci hledají jinde, když všechno ví a my jsme s prací všech skvělých organizací budujících odpovědné křesťanské mužství tak spokojeni a využíváme jejich skvělých řečníků? V čem je jistota „lepšího“ či dokonce „lehčího“ manželství, když si někdo vezme věřícího? A proč je to špatné, když si nevěřící namluví věřícího?

Svatba s člověkem, který nepatří Kristu? Jistěže je to komplikované dvakrát. Poprvé je každé manželství životem ve dvou a je už samo o sobě komplikací pro život jednotlivce. Právě proto je třeba objektivně držet nadšeneckou teologii o vzájemné pomoci a splynutí v mezích. A podruhé si život maximálně zkomplikuje ten, kdo do něj vstupuje s nevěřícím, jinověrcem... Každý z partnerů bude mít jiné sklony, možná jiné porozumění a budou muset více času věnovat vzájemnému ladění. Možná jste ode mne nečekali tak jasná slova, ale já je klidně zopakuji! Neslibuji žádné lehkosti, od manželství odrazuji, abych tím snoubencům vnutil potřebu přemýšlet a získat argumenty pro sňatek. Mám radost, když si vše uvědomují – a přesto do manželství vstupují. Oddávám je pak s nevýslovným požitkem!

Pokud zůstanu u svého základního tématu - Pryč od Říma, pak musím zopakovat, že není třeba vidět v církevním úkonu uzavření sňatku rozhodující věc. To Řím ale vidí. Alibisticky tvrdí, že si

usvědčován, 25 vyjdou najevo věci skryté v jeho srdci, takže padne na kolena, pokoří se před Bohem a vyzná: "Vskutku je mezi vámi Bůh!" 26 Co z toho plyne, bratři? Když se shromažďujete, jeden má žal, druhý slovo naučení, jiný zjevení od Boha, ještě jiný promluví ve vytržení a další to vyloží. Všecko ať slouží společnému růstu. 1. Korintským 14, 24nn

7 14 Nevěřící muž je totiž posvěcen manželstvím s věřící ženou a nevěřící žena manželstvím s věřícím mužem, jinak by vaše děti byly nečisté; jsou však přece svaté! 1. Korintským 7, 14

8 *Zdá se mi taky, že jde o jakousi "sakralizaci" (ne sakramentalizaci) církevního sňatku: co znamená důraz, že přece v církvi si lidé slibují "křesťanskou lásku"?! V čem je to jiné? Zdá se mi, že tím řád vyprazdňuje biblickou povahu manželství, která při všech sz. i nz. "podobstvích" (o Hospodinově lásce k Izraeli a z Ef 5) patří do prvního článku apostolice stvoření a platí tedy o všech lidech a pro všechny lidi, a ne do druhého nebo třetího článku (o Kristu a Duchu). Samozřejmě má tyhle "svátostné" přesahy (zbožnost v rodině, svatost dětí skrze víru rodičů apod., což známe v pojmech "děti sboru" atd.). Ale v zásadě jde o pozemskou, lidskou, tělesnou záležitost, a té - i jako kazatelé - máme sloužit (jako Kristus v Káně). Šmítec... Přepis korespondence s jedním z mých kolegů*

novomanželé udělují svátost, ale přísně lustruje snoubence, zda mají na svatbu právo – jsou-li v dětství křtěni atd. Nesejde tolik na tom, zda na svém křtu dodnes prakticky trvají.

Řím zůstává tedy u toho, že vidí ve svém konání rozhodující věc. Úkon působí „ex opere operato“ svátostné dění se děje už tím, že je naplněn posvátný ritus a proto stačí pečlivě dbát na to, jak je vykonán. Ovšem v tom se k římskému vzoru povážlivě blížíme.

A proto je svatba zřejmě i v naší církvi svátostí, dokonce námi udělovanou - ač se toho obřadně zříkáme. Je v našich rukou. Je teď v našem řádu a v našich rukou, my to řídíme s přesvědčením, že boží milost teče podle nás...

Po pravdě by měla církev analyzovat, proč se mladí lidé do církve a jejího života tak nehrnou. Proč podléhají vábení Sirén? Proč považují víru jen za berličku v tomto divném světě? Z toho by měla povstát také argumentace proti současnému stavu mládeže. A nějaké řešení. Ovšem, pokud je považováno těch několik známostí a sňatků s nevěřícími za marginální záležitost, dá se považovat za pochopitelné, že se elektrika hasí vodou, jak se dá nazvat tvrdý postup proti smíšeným sňatkům.

Epikurejská církev

Daleko závažnější než mnoho vnitřních církevních tahanic je stav veřejných věcí a vliv evangelia, které kážeme, na tento svět. Žijeme dvacet let po listopadu 1989, v době, kdy aristokrat, který se obětavě vrátil ke své manželce a podruhé si ji vzal, spojuje svou pověst i život s politikem protřelým krajně nesrozumitelnými kroky. Ten se na ministerstvu obrany pro své setrvání spojil s vlky, nikdy se nevysvětlila spojitost politikova bydlení s penězi zbrojařské firmy, vládnout chtěl později jako předseda křesťanské strany s komunisty. A důvod dnešního spojení aristokrata a protřelého politika? Chtějí společně zachránit pravicovou politiku... Dochází tedy k dalšímu zmatení nejvzácnějších hodnot. Voliči mohou novému projektu dát hodně hlasů už jen proto, že je aristokrat v čele nového politického subjektu mediálně známý.

Církev mlčí a mlčet bude. Je epikurejská! Pokud jsme za epikurejce považovali jen ty, kteří vratce balancovali s pohárem vína a smrděli od vinných kvasnic, potu a tělních exkrementů, mýlili jsme se! Epikurejci ctili dobro a slast a vyhýbali se strachu z božstev (mají přece svou práci a svůj svět) a smrti. Epikurejci jsou přátelští, dobrým stránkám lidského života otevření lidé, kteří se vyhýbali a dodnes vyhýbají politické odpovědnosti. V této filozofii je *blaženější prokázat příteli dobrodiní, než je od něho přijímat; přítel buď ochoten příteli obětovat i vlastní život*. Na křesťanství měli vliv ovšem také stoikové⁹.

A v čem je tedy církev epikurejská? V tom, že za nejvyšší hodnotu její členové vyznávají dobro a slast pozemského života a jeho umírněné a pochopitelně obecně chválené hodnoty. Jsou přátelští a pozemským *bohům* se vyhýbají – protože mají svoji práci a svůj svět (myslí se ti bohové české vrcholné i obecní politiky). A pokud se smísí tento přístup se špetkou stoicismu, tak je dílo dokonáno.

Naprostojtěně epikurejská východiska mají politici mnoha stran a samozřejmě i nacionalisté, kterých se teď všichni veřejně bojí. Jakou tedy můžeme mít reakci na rostoucí pravo-levý nacionalismus? Děláme, že není nebo půjdeme na demonstraci a podepíšeme proti němu papír. Tot' vše.

⁹ To byli obecně velice ukáznění lidé, kteří ve vědomí řádu osudu počítali s příčinou. Byli tedy politicky odpovědní. Stoikové byli panteisté a rozumáři, kteří se cynicky snažili srovnat s realitou. Tvrdě na sobě pracovali, aby se smířili s realitou. Vzdorovali vášním a za vrchol považovali např. *apatii* (nenáruživost).

Jde o jeden z dávných střetů. Varuje-li apoštol Pavel před podobností se světem¹⁰, pak varuje před mícháním se do světa, dobrými věcmi stvořeného světa, před politikou, byznysem, právem, prosazováním pozemské spravedlnosti – nebo před světským myšlením, před neschopností politické paměti, před machinacemi ve jménu dobra, před klientelismem, před zbožšťováním jedinců a nedotknutelností názorů? Dlouhodobě tvrdím, že v Pavlově varování jde o to druhé. A mnoho našich problémů pochází z toho, že varujeme před stvořeným světem namísto před *aiónem*, jak je řečeno řecky, před věkem v jeho pomíjivosti, kráse, šílenosti a hrůze.

Mix evangelia a toho použitelného z epikurejství či stoicismu říká, že to správné je budovat rodinu, přátelství, uzavřít se do kostela, který bude slavný, taktéž naše děti budou slavné, posbírají tituly, společenské uznání a peníze. Správné je provozovat oportunistus, tedy čerpání ze všeho, co je výhodné. Pokojně žijme, postavme domy a hlavně neriskujme. Hlavně neinvestujme čas do pochybných médií, pravidelné politiky obce, města či státu. Chvalme se navzájem, povzbuzujme se v dobrých skutečích pro nás samé.

A to musí skončit. Skončí to buď Božími soudy a tresty, nebo to skončí naším poznáním, pokáním a zcela novými kroky vstříc budoucnosti uprostřed světa a jeho obyčejných lidí, mezi kterými jsme – už jsme, nikoli „máme být“ jako sůl a světlo.

10 2A nepřizpůsobujte se tomuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé. Římanům 12, 2